

Lumina Giroceană

PUBLICAȚIE CULTURAL-ISTORICĂ ȘI DE INFORMAȚIE • ANUL II • NR. 1 (2) • 2011

Jubitului cler, cinului monahal și dreptmăriturilor creștini din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei, har, milă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos!

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim întru ea“.

Cinstiți credincioși și credincioase,

Recunoscătoare mulțumire aducem Atotputernicului Dumnezeu că S-a milostivit spre noi și ne-a ajutat să ajungem din nou la „sărbătoarea sărbătorilor“, la praznicul cel mare al Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, ori cum obișnuim să-l numim: Sfintele Paști.

Însăși numirea de Paști înseamnă trecerea de pe pământ la cer, din moarte la viață, din robia păcatului la mântuire, din întuneric la lumină. Bucuria noastră cu acest prilej este cu atât mai mare cu cât din învierea Domnului cunoaștem „câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubire, câte sunt cu nume bun“ (Filipeni 4, 8). Tot de aici înțelegem că firea noastră cea stricată de păcat a fost ridicată și înnoită prin jertfa și învierea Mântuitorului Iisus Hristos.

† **NICOLAE**
Mitropolitul Banatului

– Continuare în pagina 2 –

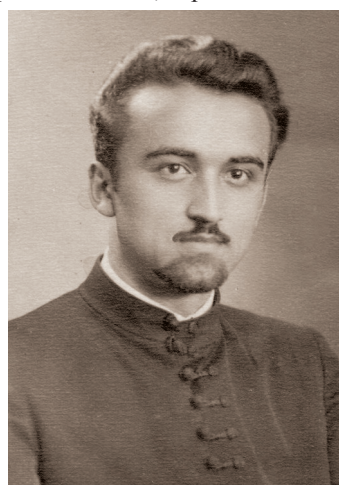
Preotul Iosif Gaiță

Născut la data de 10 aprilie 1931, în comuna Giroc, într-una din familiile fruntașe ale satului, care de-a lungul mai multor generații au slujit cu credință și pioșenie biserica ortodoxă din Giroc, Iosif Gaiță se remarcă încă din copilărie prin înclinația și interesul pentru spiritualitate, ceea ce-l va ajuta în viitor ca preot, pe parcursul unei îndelungate și remarcabile activități de aproape 50 de ani. Între anii 1938 și 1943 urmează Școala elementară din Giroc și concomitent frecventează biserica, unde cântă în strană, spune Apostolul sau face parte din cor,

slujitor al sufletelor celor ce aveau să-i devină frați întru Hristos. S-a bucurat în acești ani de sprijinul soției, învățătoarea Amalia Gaiță, mai apoi al fiului, nurorii și nepoatei Amalia. A onorat cu devotament multiple servicii religioase, a trăit bucuria sătenilor săi la botezuri sau cununii și a știut să fie alături de ei și să-i încurajeze atunci când și-au condus pe ultimul drum pe cei dragi. Fire blândă, înțelegătoare și prietenoasă, a fost mereu alături de cei săraci, bolnavi sau aflați în suferință, i-a încurajat cu un sfat sau s-a rugat pentru ei. Chiar dacă, în cea mai mare parte a vieții, a slujit biserica, în anii regimului comunist, când pentru un preot provenit dintr-o familie de chiaburi (frunțașii satelor în perioada interbelică) și cu o soție învățătoare, nu era tocmai simplu să păstreze o echidistanță între autoritățile statale și autoritatea divină, perioadă în care, din păcate, autoritățile de atunci nu aveau nicio credință, preotul Iosif Gaiță a știut să mențină echilibrul, fără a-l supăra pe Dumnezeu și fără a face compromisuri cu regimul ateu.

Astfel își începe preotul Iosif Gaiță o îndelungată și rodnică activitate de

slujitor al sufletelor celor ce aveau să-i devină frați întru Hristos. S-a bucurat în acești ani de sprijinul soției, învățătoarea Amalia Gaiță, mai apoi al fiului, nurorii și nepoatei Amalia. A onorat cu devotament multiple servicii religioase, a trăit bucuria sătenilor săi la botezuri sau cununii și a știut să fie alături de ei și să-i încurajeze atunci când și-au condus pe ultimul drum pe cei dragi. Fire blândă, înțelegătoare și prietenoasă, a fost mereu alături de cei săraci, bolnavi sau aflați în suferință, i-a încurajat cu un sfat sau s-a rugat pentru ei. Chiar dacă, în cea mai mare

parte a vieții, a slujit biserica, în anii regimului comunist, când pentru un preot provenit dintr-o familie de chiaburi (frunțașii satelor în perioada interbelică) și cu o soție învățătoare, nu era tocmai simplu să păstreze o echidistanță între autoritățile statale și autoritatea divină, perioadă în care, din păcate, autoritățile de atunci nu aveau nicio credință, preotul Iosif Gaiță a știut să mențină echilibrul, fără a-l supăra pe Dumnezeu și fără a face compromisuri cu regimul ateu.

Părintele Iosif Gaiță s-a preocupat și de întreținerea bisericii și casei parohiale, când, după decesul preotului Horia Vișoiu, consiliul parohial, obligat de legile din acea perioadă, a decis vinderea celei de a doua case parohiale. Acum se renovează biserica, se reface iconostasul, pictura și pardoseala, se restaurează scaunele, se introduce gazul în biserică și casa parohială și se achiziționează diferite obiecte de cult.

Prof. OCTAVIAN GRUIȚA

– Continuare în pagina 2 –

– Urmare din pagina 1 –

Nădejdea care izvorăște din învierea Domnului, din biruința vieții asupra morții, nădejdea care încălzește și luminează sufletul nostru, care a dat curaj Sfinților Apostoli în răspândirea sfintei Sale învățături, este învierea cea de obște, cum spune și Sfântul Apostol Pavel: „Acum Hristos a înviat din morți, fiind pârga învierii celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Și precum întru Adam toți mor, așa și întru Hristos toți vor învia“ (I Corinteni 15, 20–22).

Învierea Mântuitorului ne dă tuturor celor ce credem în mărturisim sfânta Sa învățătură convingerea că la fel vom învia și noi când va veni Domnul „cu mărire să judece viii și morții“. Moartea pentru bunul creștin este doar o trecere de la viața aceasta pământească și trecătoare la viața cea veșnică, așa încât ea nu mai înfricoșează pe nimeni.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Celui chinat de o boală grea și slăbit de suferință i se umple sufletul de nădejde când simte că doctoriile ce le ia îi alină durerile. Dar întrucât din iubirea cea mare pentru făpturile Sale, Dumnezeu a trimis în lume pe Unul Născut Fiul Său să caute și să mântuiască pe cel pierdut, cu atât mai vartos suntem datori să iubim pe Dumnezeu, să păzim rânduielile Sale și să plinim întru toate voia Sa.

Din păcate, nu o dată înclinările spre fapte rele pun stăpânire pe unii dintre noi, iar dorința de a înfăptui tot ceea ce este bun este stingherită „de pofta trupului și de pofta ochilor“ (I Ioan 2, 16). Cei care nu pot înfrânge potrivnicile firii, nu vor putea arăta din faptele lor că iubesc pe Dumnezeu și deci nu îi dau mărirea ce I se cuvine.

Prin urmare, să alungăm din sufletul nostru „mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea și cuvântul de rușine“ (Coloseni 3, 8). Să îndepărtăm poftele rele și patimile care împiedică și abat de la calea care duce la Dumnezeu. Să ne îmbrăcăm deci „ca aleși ai lui Dumnezeu cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă răbdare“ (Coloseni 3, 12). Precum primăvara după amorțeala din timpul iernii cheamă la viață verdețea și florile care împodobesc câmpiile, pădurile și livezile, tot așa și sufletul nostru la praznicul cel luminos al Învierii Domnului să se împodobească

cu fapte bune, plăcute lui Dumnezeu, cu virtuțile credinței, nădejzii și dragostei, cu bunătate, smerenie, dreptate, adevăr și milă spre a dovedi că suntem și „umblăm ca fii ai luminii“ (Efeseni 5, 8).

Numai cel ce-și îndreaptă sufletul cu iubire la suferința aproapelui său îmbracă pe cel gol, hrănește pe cel flămând, cercetează pe cel bolnav, numai cel care dorește pacea și bunăvoirea între oameni, numai acela este adevăratul credincios, care împlinește voia lui Dumnezeu și care „umblă în iubire“.

La nașterea Sa îngerii au cântat „pace și bună voie între oameni“, iar înainte de patimile Sale a lăsat ca testament ucenicilor Săi tot pacea. Așadar, învățătura Mântuitorului este învățătura iubirii și a păcii, de unde urmează că orice creștin e dator „să fugă de rău, să facă numai binele, să caute pacea și să o urmeze“ (Psalm 33, 13–15).

Totuși, sunt unii care „iubesc răul mai mult decât binele și minciuna mai mult decât cuvântul adevărat“ (cf. Psalm 1, 2 și 5), care sunt cu gândul doar la a-și înmulți avuțiile, a-și întări și întinde stăpânirea asupra semenilor, care pregătesc uneltele necesare distrugerii așezămintelor omenești și uciderei a milioane de oameni nevinovați. Aceștia nu țin seamă de cuvântul Mântuitorului care zice: „Tot cel ce scoate sabia, de sabie va muri“ (Matei 26, 52).

Acum, când a răsărit primăvara, când Hristos a înviat, când întreaga fire îmbracă haina de sărbătoare, de la mic la mare să ne punem în slujba buneii înțelegerii și a păcii dintre noi (cf. Romani 14, 19). Să ne iubim unii pe alții, „să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi“, căci numai astfel făcând și astfel lucrând Dumnezeu va fi cu noi și vom fi în stare să oprim pornirile noastre spre rău.

Dreptmăritori creștini și creștine,

Din cele arătate înțelegem că lumina pe care ne-a adus-o Hristos reprezintă o călăuză și un ajutor pentru viața de fiecare zi. Tot El ne-a spus: „Eu sunt lumina lumii, cel ce vine după Mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții“ (Ioan 8, 12). Ferice de noi dacă în sufletul nostru se va zămisi credința că cele spuse de Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos se vor împlini.

Să ne silim așadar, la „acest praznic al praznicelor și sărbătoarea sărbătorilor“, la „Paștile lui Dumnezeu cele mântuitoare“, să arătăm prin faptele

noastre că această neasemuită sărbătoare „una a praznicelor împărătească și doamnă“ pentru noi creștinii este o lege morală după care să ne depănăm firul vieții celei pământești și să rugăm pe Dumnezeu ca totdeauna să împlinim numai fapte bune, plăcute lui Dumnezeu și semenilor.

Să nu uităm a ruga pe Dumnezeu Cel care „ne-a trecut din moarte la viață“, să-și reverse sfânta Sa binecuvântare și darurile Sale cele bogate peste noi și familiile noastre, peste întreg poporul și peste scumpa noastră țară în care se preamărește numele lui Dumnezeu.

De praznicul Sfințelor Paști, vă urez tuturor din adâncul sufletului sănătate deplină și viață îndelungată, împărtaşindu-Vă fiecăruia arhieresti binecuvântări.

Hristos a înviat!

Al vostru către Bunul Dumnezeu totdeauna rugător,

† Nicolae
Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

Dată în reședința mitropolitană din Timișoara în anul mântuirii 2011, cu prilejul Învierii Domnului – Sfintele Paști

Preotul Iosif Gaiță

– Continuare în pagina 2 –

În anul 1999 se repară acoperișul, se primenește țigla, se tencuiește exteriorul și se dă jos turnul schimbându-se partea lemnoasă și tabla exterioră.

După anul 1990, când se reintroduce studiul religiei în școală, părintele Iosif Gaiță predă orele de religie până în anul 1996, fiind alături de elevii școlii și de cadrele didactice la fiecare început de an școlar sau ori de câte ori situația o impunea.

După o activitate de aproape 50 de ani în slujba sufletului consătenilor săi din Giroc și nu numai, începând cu 1 ianuarie 2003 se pensionează.

Pentru o îndelungată și remarcabilă activitate, la 10 aprilie 2007 Arhiepiscopia Timișoarei, prin prezența P.S.S. Episcopul Paisie îi atribuie distincția de Ionom Stavrofor, iar Consiliul local al primăriei Giroc îl declară Cetățean de Onoare.

PORTUL TRADIȚIONAL – EXPRESIA UNUI NEAM

Acum, când frumoasa artă tradițională o mai găsim doar în colecțiile muzeale sau în puținele colecții particulare, ori atelierile artisanale, găsim că ar fi bine să edităm și imaginea trecutului în fotografie.

Înveșmâțați cu mândrie în deosebitul port tradițional de sărbătoare, bănățenii au contribuit conștient la arta populară românească și europeană cu un extraordinar rafinament, cu splendoare și chiar spectaculozitate.

Cunoști o țară, un popor, pornind de la oamenii și de la obiectele plăsmuite de ei, alături de limbă, obiceiuri și

Principele Carol și principesa Elisaveta

tradiții, costumul popular constituie o emblemă de recunoaștere, o marcă a identității etnice, un document cu certă valoare istorică și artistică totodată. Asemănarea costumului popular de astăzi cu cel purtat cu generații în urmă de strămoșii daci, reprezentați pe monumentele Antichității clasice, dintre care cele mai vestite sunt

Regina Maria cu principesele

Columna lui Traian de la Roma și Trophaeum Traiani de la Adamclisi, în Dobrogea, dovedește persistența milenară a unor piese de port, care, într-o

formă evoluată, apar și în zilele noastre.

Începând cu familia regală României, toți membrii acesteia sunt reprezentați în foarte multe fotografii editate pe cărțile poștale, îmbracați în costume tradiționale românești. Casa regală a fost cea care a dat întotdeauna un startul modei în orice țară.

Figuri importante, care au dat însemnătate portului tradițional românesc și care au încurajat moda costumului popular, au fost:

MAICA SMARA, ambasadoare a portului popular românesc – Smaranda Gheorghiu (1857-1911), a cărei statuie se află în Cișmigiu, a fost o adevărată ambasadoare a portului popular, pe care l-a purtat pe toate meleagurile lumii, începând cu Hamarfest (Insula Balenei) – unde și-a început periplul său spre Polul Nord și până la Roma, unde a mers cu Badea Cârțan, în anul 1904, într-o excursie organizată de *Astra-Sibiu*.

IULIANA FOLEA TROCEANU – cea mai mare colecționară și creatoare din Banat. A participat cu piesele sale la diverse expoziții din țară și străinătate în 1936 la București, 1937 la Timișoara și Paris, precum și la alte manifestări de gen organizate pe plan național.

Cu sprijinul criticului de artă Petru Comarnescu, în anul 1969 a fost inaugurat Muzeul Iuliana Folea Troceanu, în orașul Buziaș. Este un obiectiv turistic de interes etnografic, aflat într-o stațiune balneară importantă a țării. Colecția – recunoscută ca parte componentă a valorilor reprezentative ale culturii populare românești, ale istoriei neamului nostru – atrage mulți vizitatori români și străini. Cele circa 900 de piese din colecția de obiecte de port, podoabe și țesături sunt reprezentative pe de o parte pentru imaginea artei populare la finalul secolului al XIX-lea (obiectele colecționate provin din perioada 1862-1925).

NICOLAE IORGA împătimit al portului tradițional – Marele nostru cărturar a fost unul dintre cei mai mari admiratori ai portului popular româ-

nesc, fapt ce a făcut ca misionarele care au activat la Vălenii de Munte să se prezinte în costum popular.

OCTAVIAN GOGA – Castelul „Goga”. În Ciucea se află Castelul Ady sau Castelul Boncza, unde a trăit, între anii 1915-1917, renumitul poet maghiar Ady Endre și soția sa, Csinszka (Boncza Berta). Castelul a fost construit de către Boncza Miklós, socrul lui Ady. După moartea poetului, văduva a vândut castelul renumitului poet și politician român Octavian Goga, prietenul lui Ady. În castelul reconstruit se află astăzi muzeul memorial Octavian Goga.

În acest muzeu putem admira vasta colecție de covoare, port popular și alte obiecte de artă populară adunate de către Octavian Goga de pe toate meleagurile țării. În grădină se află mausoleul poetului și al soției sale, Veturia Goga. Tot în grădină se află o biserică de lemn din sec. XVI, adusă aici de către Octavian Goga.

MARIUS MATEI

– Continuare în numărul viitor –

„Lumina” vine (totuși) de la răsărit

Ne cam place să ne dăm occidentali, noi, bănățenii. Cu cât mai mult cei din vestul județului Timiș. Sânnicolau Mare, Comloșul Mare, Jimbolia – am enumerat localitățile mai „răsărite”, o veritabilă Linie Maginot, de la nord la sud, de la o graniță (Ungaria) la alta (Serbia), areal străjuit de majestuoasa statuie a Eminescu din cel mai vestic oraș al României. Departe de noi, însă, conotațiile sadoveniene ale unei anumite cărțicele de nefastă conjunctură. Dimpotrivă, titlul sugerează o realitate culturală invidiabilă, demnă de toată lauda: Girocul, comună limitrofă Timișoarei, a devenit în timp, prin strădania unor oameni luminați și frumoși, un centru de presă marcant în peisajul cultural al României.

Decanul de vârstă al publicisticii girocene, profesorul Ion Murariu (n.1937), membru fondator al Ligii Scriitorilor din România (Filiala Banat) și al Asociației Presei Rurale din Banat, Cetățean de Onoare al comunei Giroc, a condus ca redactor-șef, vreme de 17 ani, revista „Lumina satului”, până la fastul număr 70 al acesteia. Și ca într-un final apoteotic, a scris și monografia „Revista «Lumina satului». Repere monografice” (Ed. Mirton, Timișoara, 2010), întreprindere nemțească privind structura luminoasei reviste.

Mă bucură foarte mult pornirea la drum a unei noi „lumini” pe meleagurile Banatului nostru. Iată că după „Lumina Torăceană”, care a reaprins făclia presei rurale într-un colț al Banatului, în altă parte o altă lumină, „Lumina Giroceană”, apare luminând unele evenimente, viața spirituală, culturală și tot ceea ce reprezintă viața satului bănățean și dănuirea acestuia. „Lumina Giroceană” nu numai că va intra în istoria Banatului, ea va fi și una din scriitoarele acestei

Profesorul Octavian Petru Gruîța (n. 1947), alt merituos Cetățean de Onoare al comunelor Giroc și Măureni, a fost directorul școlii din Giroc timp de aproape trei decenii (1981-2009). Autor de monografii și coautor și al altor prestigioase volume, a colaborat la aceeași „Lumina satului” cu articole istorice saturate de informații utile, cu un pronunțat caracter educativ-patriotic.

Mai tânărul Marius Florin Matei (n.1984), muzeograf la Muzeul Satului din Timișoara, pășește, deja, pe urmele celebre, având în față pilde îndreptătoare. Redactor coordonator, autor și coautor al unor volume de referință, este și redactor în cadrul Trustului de Presă „Magazin” din Timișoara, care sprijină și editează 36 de publicații din județ. Ceea ce frapează la Marius Matei este, însă faptul că și-a asumat responsabil onoranta, dificila și solicitanta misiune de purtător în continuare al făcliei: este și redactor-șef al noii revistei „Lumina giroceană”, publicație cultural-istorică și de informație a comunei.

Numărul inaugural al revistei (1/2010, Ed. Eurostampa, Timișoara, hârtie velină, policromie) însumează câteva meritate „cuvinte de întâmpinare, din partea unor marcante personalități cultural-spirituale ale județului: Vasile Todî – membru al Uniunii Scriitorilor din

istoriei, la începutul unui nou mileniu.

Vă doresc succes, colaboratori activi, texte interesante și cititori pe măsură.

Cu deosebit respect,
MIRCEA LELEA

Vicepreședinte al Asociației pentru Artă și Cultură Românească „Vichentie Petrovici Bocaluț” și redactor-șef al periodicului „Lumina Torăceană” – Torac, Serbia

România, președinte al Uniunii Jurnaliștilor din Banatul Istoric, prof. Octavian Gruîța, preoții Adrian Chermeleu și Traian Debucean, Ioan Traia – secretar general al Asociației Publiciștilor Presei Rurale din Banat ș.a. Cuvinte de duh scriu: Nicolae – Miropolitul Banatului, preot drd. Marius Florescu – redactorul publicației „Învieră” a Arhiepiscopiei Timișoarei, Sever Lazăr. Nu lipsesc informațiile istorice, jurnalistice, sportive, medicale. Dar, după modesta noastră părere, cel ce pune „pune punctul pe i” este Dorin Aga: „Este minunată predarea de ștafetă, între Ion Murariu și Marius Matei, cu atât mai frumoasă cu cât fostul redactor-șef pune umărul ca ceea ce a început Domnia Sa în 1993 să continue în același ton.” (art. Lumina arde în continuare!!!).

Fizicianul francez Louis de Broglie a descoperit dubla natură a fotonului: corpusculară (materială, în mișcare) și ondulatorie (energie luminoasă, statică atunci când întâlnește un obstacol, inclusiv retina). Metaforic, ceva similar se petrece la Giroc: publicațiile lor (reviste, cărți, almanahuri, monografii), din materie când le scriu, devin lumină când le citim: „Lumina satului” (1993-2010), „Lumina giroceană” (continuarea) sau „Arc peste timp” precum frumos glăsuiește în subtitlu ultima Monografie a Girocului de Octavian Gruîța, Ion Murariu și Marius Matei (Ed. Marineasa, Timișoara, 2010).

De la margine de județ și de țară, urăm din tot sufletul (nou) tinerei reviste „Lumină giroceană” și noului/vechiului său consiliu redacțional mulți ani de apariție, multe numere, multă sănătate și multă, multă putere de muncă spre încântarea ochiului și a minții cititorului, căci iată, într-adevăr, „Lumina” vine de la Răsărit!

TRAIAN GALETARU
Secretar de redacție
al revistei „Suflet nou”,
Comloșu Mare, Timiș

Datinile și obiceiurile girocenilor la Paști

În funcție de data când sunt Paștile, cu șapte săptămâni înainte începe Postul Mare.

În prima luni din Postul Mare se spălau toate vasele de bucătărie cu apă fierbinte și leșie ca să nu mai fie unse și în toate cele șapte săptămâni, cât ținea postul, se mânca numai mâncare fără carne și fără grăsime animală.

În perioada Postului Mare nu se făcea nici horă în sat, tineretul se întâlnea duminica în locurile unde locuiau muzicanții și acolo, în fața casei lui Lină, Luțu sau Broancă, lăutașii

din sat, jucau o horă asemănătoare cu „Perinița”. Toți cei care intrau în horă se pupau obligatoriu, fără supărare. Pentru feciori mai era un joc numit „Poarca”, care era asemănător cu hochei-ul pe iarbă. O altă distracție era „Cocai”, un fel de scrânciob, montat pe o roată de căruță așezată pe un stâlp înfipt în pământ pe un maidan.

În prima sâmbătă din Postul Mare, oamenii mergeau la biserică să se împărtășească. Femeile duceau acolo „croafne” (gogoși), care, după împărtășanie, erau servite în comun, spre bucuria copiilor. În timpul postului se mâncau multe floricele de porumb, „cocoși” cu li se spune la noi. În seara de „Vinerea Mare”, când oamenii se duceau la biserică să privegheze mormântul Lui Hristos, toată noaptea se mâncau „cocoși”, aduși de acasă în traistă de către fiecare participant.

La jumătatea Postului, o zi de miercuri, era numită „Târ-năince, târnăpoi”. În această zi se numărau ouăle pe care oamenii aveau de gând să le păstreze pentru Paști. Există credința că dacă se făcea această numărătoare, ouăle pe care oamenii aveau de gând să le păstreze pentru Paști, nu se vor strica și vor putea fi folosite. Un obicei mai puțin cunoscut astăzi era acela că în ziua de 17 martie se afumau

podurile caselor, grădinile și pomii fructiferi ca să piară gârgărițele și alți dăunători, iar dacă acea zi era ploioasă operațiunea se făcea în prima zi senină.

Cu o săptămână înainte de sâmbăta Paștelui era „Sâmbăta lui Lazăr”, zi în care se obișnuiește să se facă plăcintă cu brânză. În aceeași zi, copiii împreună cu cantorul se duceau și aduceau la biserică crenguță de salcie, care în duminica Floriilor se sfințeau și se dădeau tuturor oamenilor veniți la slujbă.

Joia dinaintea Paștilor, la „Joimărele”, era o zi deosebită pentru fetele care au împlinit 16 ani pentru că „luau opreg”. Se îmbrăcau în costum național peste care își puneau la spate de la brâu în jos o cotrântă ca și cea din față, asta însemnând că sunt bune de măritat. Tot în acea zi, femeile făceau grâu fiert cu bomboane pe care îl puneau în căni și îl dădeau de pomană vecinilor sau rudelor. Acesta era împărțit în sat de către fetele care au luat opreg. Seara se duceau la biserică îmbrăcate în costum cu opreg, devenind cunoscute în tot satul.

Începând cu Joia Mare și până la Înviere, la biserică nu se mai trăgeau clopotele, ci se bătea toaca. Aceasta era o bucată de scândură suspendată în care copiii băteau cu două ciocănele de lemn. Copiii și tinerii își făceau

toacă și acasă și o băteau cât voiau, timp de două, trei săptămâni. În sâmbăta Paștelor se tăiau mieii, porcii de „proaspătă”, pentru ca masa de sărbători să fie cât mai bogată. Tot în această zi se făceau colaci, dintre care unul mai mare numit Paști, în care se punea și un ou. Acesta se așeza într-

un coș sau ciur cu fân laolaltă cu ouă roșii vopsite în aceeași zi, știuleți de porumb și lumânări, păstrându-se

până în Duminica Tomii, prima de după Paști, numită la noi Paștile Mici.

În noaptea de Înviere, dacă nu plouă, se pleaca de la biserică împreună cu preotul și cu prapuri purtați de tineri, după ce s-a ocolit biserica de trei ori, pe străzi diferite din sat, iar pe marginea drumului erau aprinse focuri supravegheate de locuitorii străzilor respective. Începând cu luna de după Florii și până în Joia Mare, preotul împreună cu cantorul bisericii merg pe la fiecare casă „cu crucea”, și se roagă pentru sănătatea și bunăstarea caselor.

În dimineața de Paști se aduce pasca și fiecare membru al familiei gustă din aceasta, iar apoi ciocnesc între ei ouă roșii și iau micul dejun.

În cea de a doua zi de Paști, ca și mai târziu, la Rusalii, în caz de secetă, după slujba bisericească se scoate crucea, adică tot alaiul în frunte cu preotul și cu prapuri merg la marginea satului, unde sunt ridicate troițe și înalță rugi ca să vină ploaie și să fie recolte bogate. Colacii împreună cu o lumânare și cu un ou roșu sunt împărțite la vecini și rude în prima zi de Paști, de care copiii sau dacă este cazul, de fetele care luau opreg, pe care familiile primitoare îi cinstesc cu bani și le dau sau le trimit la rândul lor pomana.

Tot în cea de a doua zi de Paști, copii de la școală și ansamblurile artistice din sat prezintă un program artistic la Casa Națională, după care urmează balul până dimineața. Pentru că la Giroc, la Paști este și ruga, după-masa se ține „jioc” în toate cele trei zile de Paști.

SEVER LAZĂR

Floare cărășană

Pră a Carașului Vale,
I-o Floare-mpupită-n cale,
Cu obraji-mbujorați
Și cu ochi migdalați,
Cu buza dă coaptă fragă,
Cu frunce 'naltă și albă;
Râge cu întreaga față,
Tot în jiuru-i pringe viață;
Un șârag dă perle-n gură,
Grație-n rost și-n făptură;
Vorba ei îț' dă fiori,
Cu gropiță-n obrăjori,
Păru' lung ca spicu' copt,
Din inele făcut tot
Prăstă șold curgându-i ape...
Din aproape-n mai aproape
Pare înjer dă lumină,
Pră cap cu cunună fină!

Din vechi strai dă sărbătoare,
Cu drag poartă-n păr o floare;
Șiupag simplu, alb din in,
Cu sucna croită-n clin,
Brău' prins într-un inel
Prăstă dalbu' mijloșel;
Cipiși din sfânta opincă,
Iar făptura-i mărunțică
N-ai crege ca-i ominească
Are alură înjerească.

Dac-o vedz'... ești zviduit!
Prăcum măru' înflorit,
Florica agie boare
Și scutură numa' floare;
Ființa năcuvântătoare
I-i s-așcerne la pișioare;
Iarba și gealu' bogat,
O cunosc după călcat!

Ca floarea sfântă dă cei
Îș' creșce-n lume rostu' ei,
Dușe cânt și poezie,
Dușe strop dă apă vie
La-nsătat dîn pustăie...

Sara, noapcea, gimineața
Ea sfioasă-ș spală față
Intr-a apa nă-nșepută
Și dă har Floarea-i umplută;
Îi cu pașe-ncoronată,
Cum îi pita dă pră vatră!!!

Maria Mândroane

Poezii

Am să te aștept la țârmuri

Am să te aștept la țârmuri
Acolo unde val în val se rupe viața
Și-apoi se-nalță nicăieri.
Val în val voi sta și eu,
Pierdută-n marea de candoare,
Acolo unde mâine parcă moare
Încă de ieri.

Și-am să mă îngrop în sălcii,
acelea care-atârână-n trepte largi
și-apoi se-nalță-n început.
Așa voi atârna și eu,
Pierdută-n marea de cristale
Și-n duh de aripi muzicale,
Zbor de lut.

Atunci nisipul se va teme
Și-n cercuri poate-o să se-adune
Ca-ntr-o cunună de metal.
Așa am să m-adun și eu,
Pierdută-n marea milenară,
Grabită parcă să apară
Din nou la mal.

Căci eu, eu am să te-aștept
la țârmuri...
Acolo unde-ascult, și sunt, și uit.
Unde aleargă pașii
pe verdele pustiu.
Așa am să alerg și eu,
Pierdută-n marea înnorată
Te-aștept sub norii tăi de vată,
Acolo unde uit să fiu.

Amalia Gaiță

Înviere

E cântec de clopot
Și zarea răsună
De tainica vrajă
Sub raza de lună

E noaptea cea Sfântă,
E noaptea cea mare
Când Cristos învie,
E a noastră iertare

Și îngerii cântă,
Și cântecul lor
Răsună în zare,
E cântec de dor

De dor, de durere,
De jale adâncă,
De jertfă, de sânge,
De ochi ce-or să plângă

Căci azi din mormântul
Cu leșpezi de piatră
Se-nalță Prea Sfântul
În sus spre al său tată

Aici, pe Pământ, a fost prigonit
De spini înțepat, de pietre lovit
În cuie bătut și greu chinuit
El crucea și-o duce
Cu suflet zdrobit

Cu lacrimi de sânge
Pământu-a stropit
Și cerul îl plânge,
Dar ne-a mântuit!

Doina Lugojan

Dzîuă-i noapcea dă-nviere

Pământ luminat dă stele
Dzîuă-i noapcea dă-Nviere,
Înzerii-n șoaptă ne-adună
Într-un gând dă voie bună:
„Sîmțîț, oameni, că-n veșie
Iisus, iar, în voi învie!”

În Duminica dă Pașci
An dă an dîn nou ce naști,
Iar dîn vremile trecuce
Audz glasuri cunoscuce:
„Dumnezău cu noi împarce
Viața care-i făr-dă moarce!”

Violeta Tîpa

Breviar cultural

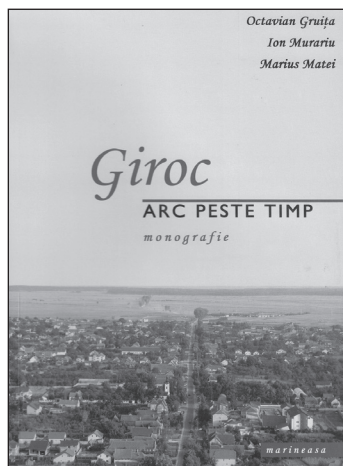
Seria evenimentelor culturale pe care le semnalăm a început în 21 decembrie 2010, când, în prezența unui numeros public, a avut loc la restaurantul Trio din Giroc lansarea a două lucrări de excepție semnate de autori locali „Giroc – Arc peste timp” de profesorii Octavian Gruîța, Ion Murariu și Marius Matei, precum și „Revista «Lumina satului» – Repere monografice de prof. Ion Murariu. Despre semnificația evenimentului în viața culturală a comunității au vorbit primarul Iosif Ionel Toma, prof. Ion Traia, muzeograf, semnatarul prefaței la prima lucrare amintită, scriitorul Viorel Marineasa, prof. univ. Ion Viorel Boldureanu, precum și autorii volumelor.

Cu acest prilej, s-a lansat și publicația „Lumina Giroceană”, îngrijită de Marius Matei, iar prof. Ion Murariu i s-au conferit diploma și placheta de Cetățean de Onoare al comunei Giroc din partea Primăriei și a Consiliului Local. La sfârșit, corul bisericesc a susținut un recital de colinde. Cei prezenți au putut admira o colecție de costume populare expuse de pasionatul Marius Matei.

Doi dintre autorii monografiei „Giroc – Arc peste timp” au fost intervievați de reporterul emisiunii

„Ceasul bun”, Andreea Medinschi-Nicolescu, într-o emisiune difuzată pe postul „Analog tv”, de mai multe ori, în săptămâna 24-30 ianuarie a.c.

În data de 7 ianuarie a.c., cunoscutul poet dialectal Ionel Iacob Bencei, membru al Uniunii Scriitorilor, și-a lansat la Casa Scriitorilor din Timișoara un nou volum de poezii, intitulat „Parodii”. Specia literară, inaugurată în literatura noastră de George Topârceanu cu volumul „Parodii originale”, continuată cu succes de Marin Sorescu cu volumul „Singur printre poeți”, este relansată, cu statut de autentică poezie și cu rafinament, de cunoscutul

epigramist. Sunt parodiați în volum 88 de poeți cunoscuți sau mai puțini cunoscuți, pe unii dintre ei i-a scos în lume.

După cum precizează autorul, s-a remarcat că printre aceștia se numără și câțiva dintre condeierii noștri (Pătru Chira, Amalia Gaiță, George Lână, Ion Murariu și Ion Ilie Teodorescu) care „i-au oferit” parodistului texte utile întreprinderii sale, încununate de succes.

Cenaclul radiofonic „Gura satului” de la Radio Timișoara a împlinit recent 20 de ani de existență, timp în care a făcut cunoscut ascultătorilor poezie și proză în grai bănățean, asigurându-și o extraordinară audiență. Dar cum „vorba volant, scripta manent”, vorbele risipite în eter se pierd, Ion Viorel Boldureanu, Simion Dănilă și Cornel Ungureanu, nume binecunoscute în cultură și literatură, nu numai cea bănățeană, au întocmit „Antologia literaturii dialectale bănățene – Gura satului, la Radio Timișoara: 20 de ani”. Volumul cuprinde o selecție riguroasă din creațiile a 24 de creatori în grai, poeți și prozatori, urmată de un Glosar de termeni bănățeni.

I.M. GIROCEANU

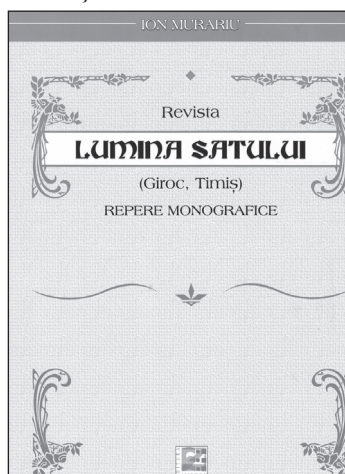
– Continuare în pagina 8 –

Repere monografice

Mulți timișoreni nu știu că satul Giroc, aproape legat de orașul lor, printr-o școală, a tipărit ani mulți o revistă literară intitulată *Lumina satului*. Evident că actualele condiții socio-politice au eliminat din programul școlar revista. Lumina, însă, nu s-a grăbit să se stingă, aducând în viață cartea numită foarte exact *Repere monografice*, avându-l ca editor pe profesorul Ion Murariu, el însuși patronând de ani și ani revista *Lumina satului*. Subliniem prima notație a revistei: *Magistrului G.I. Tohăneanu in memoriam* și colaboratorii de seamă ai publicației, laolaltă cu Mitropolitul Nicolae Corneanu, G.I. Tohăneanu.

Prima pagină a acestei cărți conține fotografiile celor care au dat viață revistei, susținută cu strășnicie, iată, chiar și după ce se afirmă cu imaginile celor ce au fost colaboratori, oameni de cultură, timișoreni, prezenți în *Lumina satului*. Menționăm că este

pagina care deschide revista, dându-i valoare și continuitate. Cei care

parcurs această pagină cu fotografii își vor putea da seama câte valori a adunat în acest volum ceea ce Timișoara consacră ca valori culturale meritorii.

Reperetele monografice reprezintă în

acest mod nu numai o prezență a zilelor de azi, cât o substanțială imagine culturală, vie și autentică, prin imaginile fotografice ale colaboratorilor.

Încheiem considerațiile amintind precursorii care au vegheat apariția revistei : Preoții David Voniga, Horia Vișoiu, Mircea Tonenchi, Ion Ilie Teodorescu, Octavian Bocșa, precum și toți ceilalți, atâți câți au dat viață revistei și *Lumina satului*, aducând de la sine ceea ce au nădăjduit pentru Girocul ca mândră imagine timișoreană.

Încheierea noastră este cuprinsă în cele două pagini de fotografii remarcabile de colaboratori și creatori de cultură, cel din urmă fiind de fapt tânărul Ion Murariu, redactor-șef al revistei. Onoare lui și tuturor celor așezați în cele două pagini de chipuri de ținut minte și onorat.

MIRCEA ȘERBĂNESCU

(Din revista „Anotimpuri literare”, anul XIX, nr. 73 / trim I, 2011)

Informații sportive

Motociclistul girocean Ionel Pascoță a avut un debut mai puțin fast al sezonului 2011, ocupând locul al patrulea la un concurs desfășurat în Grecia, la Serres. Giroceanul a participat la clasa Superbike - 1000 centimetri cubi, acolo unde un sportiv român, Ionuț Mistode a ocupat locul al doilea. La același concurs de la Serres, motociclistul timișorean Cătălin Cazacu a câștigat cursa de Supersport, 600 cmc. • În primele trei etape ale diviziei D Timiș la fotbal, FC Chișoda a obținut tot atâtea victorii. Au fost două succese în deplasare: 2-0 la Șag și 1-0 la Cerneteaz și victoria de

acasă, 2-0 cu Auto Timișoara. • La ședința de joi, 31 martie 2011, Consiliul Local Giroc a aprobat suma de 50 000 lei pentru clubul de motociclism Pascoță Racing Team, jumătate din suma votată odată cu aprobarea bugetului pe 2011. Aceeași sumă s-a acordat și echipei de fotbal FC Chișoda, adică 50 000 de lei, pentru cheltuielile din returul ediției 2010-2011 a Diviziei D. Alte 50 000 lei vor fi acordate la începutul ediției 2011-2012. Ca sponsorizare pentru un turneu de tenis desfășurat în cartierul Planiște, consilierii au votat, tot la 31 martie, suma de 2000 de lei.

DORIN AGA

Breviar cultural

– Urmare din pagina 7 –

La lansarea volumului au participat cei care s-au îngrijit de apariția acestuia, creatori, antologați, invitați, printre care și Ion Murariu, care a semnalat relația cenaclului „Gura satului”, a membrilor acestuia, cu Girocul și cu fosta publicație locală „Lumina satului”.

La Radio Timișoara, prof. Gheorghe Secheșan a prezentat volumele: „Revista «Lumina satului», Repere monografice” de Ion Murariu și monografia „Giroc – Arc peste timp” de Octavian Gruîța, Ion Murariu și Marius Matei, în cadrul emisiunii „Invitație la lectură”.

Întâlnirea publiciștilor presei rurale la Giarmata Vii

În data de 12 februarie 2011, la Giarmata Vii, începând cu ora 10, s-a desfășurat adunarea generală a „Asociației publiciștilor presei rurale în Banat”, având următoarea ordine de zi:

1. Darea de seamă a activității asociației pe anul 2010 prezentată de dl vicepreședinte Vasile Suciuc și de dl secretar general Ioan Traia.

2. Alegerea președintelui asociației.

3. Lansare de carte: „Teatru” de Ion Biriescu, referent dl prof. Gheorghe Lungu

„Pe un an un ban, pe lună o prună. Dimitrie Comșa și apropiații săi” – autor și referent dl. Vali Corduneanu.

„Giroc, arc peste timp” monografie de Octavian Gruîța, Ion Murariu și Marius Matei, referent dl Ioan Traia.

4. Planul de activități al asociației pe anul 2011.

Au participat 15 membri titulari și 2 invitați: dna Eleonora Mihai, președintele Clubului de șah Mediator-Giarmata Vii și dl Vali Corduneanu, directorul Muzeului presei din Jimbolia.

Dnii Vasile Suciuc și Ioan Traia au prezentat toată activitatea asociației de la momentul inițiativei de înființare din data de 10 aprilie 2008 și până la sfârșitul anului 2010.

Prin demisia dlui Vasile Todiu la sfârșitul anului 2010, era necesară alegerea unui nou președinte. În una-

Lansările de carte au întregit această adunare, asociația propunându-și ca întotdeauna întâlnirile să aibă și o serioasă componentă culturală.

Planul de activități pe anul 2011 cuprinde următoarele:

– Editarea și tipărirea unui anuar al asociației; răspunderea este colectivă, coordonatori fiind președintele și secretarul general.

– Crearea unui blog al asociației; răspund consiliul director și dna Silvia Harhăță.

– Înființarea unei sucursale a „Asociației publiciștilor presei rurale în Banat” în Banatul sârbesc; răspund: consiliul director și dl Traian Trifu Căta.

La final, dl secretar general a transmis câteva sugestii pentru îmbunătățirea activității asociației, accentuând nevoia de promovare a asociației în toate mediile culturale ale Banatului.

Întâlnirea s-a încheiat într-o notă de optimism, marcând intrarea asociației în faza de stabilitate și relativă consolidare.

IOAN TRAIU
secretarul general al „Asociației publiciștilor presei rurale în Banat”

nimitate de voturi a fost ales dl Vasile Suciuc, vicepreședintele asociației, iar în locul vacant de vicepreședinte a fost ales dl Traian Trifu Căta, redactorul-șef al revistei „Familia” din Vladimirovaț - Serbia.

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: Marius Matei

Redactori: Prof. Ion Murariu, Prof. Octavian Gruîța, Dorin Aga, Sever Lazăr

Colaboratori: Violeta Tipa, Ioan Traia, Maria Mândroane, Amalia Gaiță

Tehnoredactare: Dorin Davideanu

e-mail: luminagiroceana@yahoo.com

Tipărit la

Editura **Eurostampa**
Timișoara

Bd. Revoluției din 1989, nr. 26

Tel.: 0256-204816

edituraeurostampa@gmail.com

www.eurostampa.ro